

شناسایی قندهای انتهایی D-GAL و دی‌ساکارید Gal/GalNac در کارسینومهای سلول بازال و سنگفرشی پوست

دکتر محمد رضا عرب^{*}، دکتر حسین احمدی^{**}، دکتر فریدون سرگلزایی اول^{*}

دکتر مهربد کریمی^{***}، دکتر مصیب شهریار^{****}

تاریخ دریافت مقاله: ۸۵/۱۱/۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۸۶/۶/۲۱

* دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زاهدان، دانشکده پزشکی، گروه علوم تشریحی

** پزشک عمومی، بیمارستان امام علی(ع)، دانشکده پزشکی زاهدان

*** دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زاهدان، دانشکده پزشکی، گروه آسیب شناسی

**** دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زاهدان، دانشکده پزشکی، گروه بیماریهای داخلی

چکیده

زمینه و هدف: در سیر تغییرات نوپلازی پوست همراه با رخدادهای ویژه‌ی مورفو‌لولژیک سلولهای سرطانی، ترکیبات سطح سلول و ماتریکس خارج سلولی نیز تغییر می‌یابند. این تغییرات در بسیاری موارد پیش سازهای مناسبی برای تهاجم سلول‌های سرطانی به لایه‌های زیرین و متاستازهای دور دست می‌باشدند. مطالعات جدید تغییر الگوی واکنش سلولهای سرطانی به لکتین‌ها را به عنوان ابزاری برای شناسایی مولکولهای سطحی سلول نشان داده است. هدف از این مطالعه شناسایی قندهای انتهایی دی‌گالاکتوز و گالاکتوز/ان-استیل گالاکتوز آمین در کارسینومهای سلول بازال و سنگفرشی پوست بود.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه توصیفی بلوک‌های پارافینی ۲۰ بیمار با تشخیص کارسینوم سلول سنگفرشی (۱۰ بیمار) و کارسینوم سلول بازال (۱۰ بیمار) از بایگانی بخش آسیب شناسی بیمارستان خاتم الانبیا زاهدان انتخاب شدند. پس از مطالعه لام‌های هماتوکسیلین و اوزین این بیماران و تأیید تشخیص‌های قبلی، از هر بلوک بافتی ۴ برش با ضخامت ۵-۶ میکرومتر تهیه و با روش لکتین هیستوژنیکی PNA/Alcian blue رنگ آمیزی شدند. آنگاه برش‌ها به صورت Blind توسط دو نفر از همکاران از نظر وجود قندهای انتهایی فوق در سلول و ماتریکس خارج سلولی مورد مطالعه قرار گرفته و گزارشات بافتی آن‌ها تهیه گردید.

نتایج: وجود رسوب قهوه‌ای رنگ در سلول و ماتریکس خارج سلولی به عنوان پاسخ مثبت در لام در نظر گرفته شد. نتایج این مطالعه حضور دی‌ساکارید گالاکتوز/ان-استیل گالاکتوزامین را در سلولهای نوپلاستیک پوست در کارسینوم سلول سنگفرشی با لکتین PNA نشان داد. در این نوع بدخیمی هسته سلول‌ها به لکتین پاسخی نداد. هم‌چنین نتیجه‌ی واکنش برای قند دی‌گالاکتوز با لکتین WGA در این نوع بدخیمی منفی ارزیابی شد. در حالی که در کارسینوم سلول‌های بازال حضور قند انتهایی دی‌گالاکتوز در سلولهای ردیف قاعده‌ای و بافت همبندی زیر پوشش اپiderم ملاحظه شد. سلول‌های پوششی در کارسینوم سنگفرشی به این لکتین پاسخی ندادند.

نتیجه گیری: به نظر می‌رسد در سیر تغییرات نوپلازی در کارسینوم‌ای پوست الگوی متفاوتی از تغییرات قندهای انتهایی سطح سلول وجود دارد. (مجله طبیب شرق، سال نهم، شماره ۱، بهار ۸۶، ص ۵۳ تا ۵۹)

گلواژه‌ها: کارسینوم سلول سنگفرشی، کارسینوم سلول بازال، لکتین، ماتریکس خارج سلولی

مقدمه

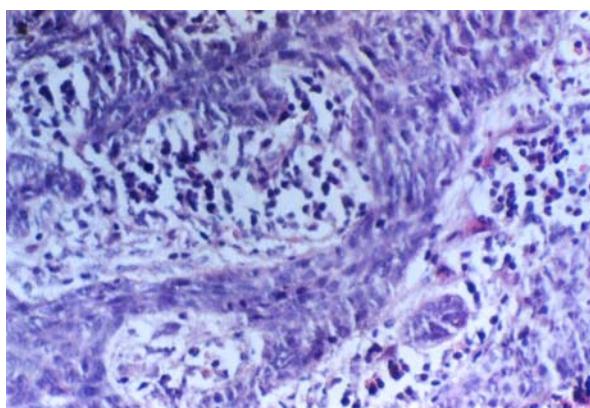
کارسینوم‌ای سلولهای بازال در پوست یکی از فراوانترین بدخیمی‌های پوست است که منشا سلولهای نوپلاستیک در آن

سلولهای مرکل، واکنش استرومای خارج تومور به لكتین های اختصاصی ان-استیل گالاگتوزآمین شدید و این واکنش برای ماتریکس اطراف سلولهای تومورال مانند خود این سلولها منفی می باشد. این موضوع مورد توجه محققان فراوانی قرار گرفته است، و می تواند تعامل دوگانه‌ی استرومای تومور و سلولهای نوپلاستیک را با هم نشان دهد.^(۲) مطالعات Suter و همکاران نشان داده است که سلولهای طبیعی لایه‌ی بازال در پوست تقريباً واکنشی به لكتین PNA از خود نشان نمی دهند، در حالی که سلولهای هیپرپلاستیک بازال با شدت بالايی به اين لكتین پاسخ می دهند، بدین ترتيب ارتباط ميان الگوي پاسخ به لكتین ها و رفتارهای کلينيكوباتولوژيک سلولهای تومورال نشان داده می شود.^(۴) هدف از اين مطالعه مقایسه‌ی الگوي پاسخ سلولها و ماتریکس خارج سلولی به لكتین های PNA&WGA باهم در دونوع کارسينوم سلولهای بازال و سنگفرشی در پوست بود.

روش کار

در اين مطالعه توصيفي بلوك‌های پارافيني از ۲۰ يمار با تشخيص کارسينوم سلولهای بازال (۱۰ يمار) و کارسينوم سلولهای سنگفرشی (۱۰ يمار) از فايل آسيب شناسی يمارستان خاتم الانبيا زاهدان انتخاب گردید. پس از مطالعه لامهای هماتوكسيلن-أوزين اين يماران از بلوك‌های پارافيني مناسب يماران برشهایی با ضخامت ۵-۶ ميكرومتر تهيه شد. برای انجام واکنش لكتین هيستوشيمی از لكتین های WGA و PNA با رقت ۱۰ ميكروگرم/ ميلی ليتر، رقيق شده در بافر فسفات (PBS) با غلظت يك دهم مولاو و pH = ۶/۶ استفاده شد. برشها پس از پارافين زدائی و آبدھی به روش معمول در آسيب شناسی به مدت ۲ ساعت در اتفاک مرطوب در مجاورت لكتین های فوق قرار گرفتند. مقاطع پس از شستشو در بافر فسفات به منظور ظهور واکنش به مدت ۱۰-۱۵ دقیقه در محلول ۳٪ DAB که محتوى ۲۰۰ ميكروليتر آب اکسيژنه به ازاي هر ۱۰۰ ميلی ليتر بافر فسفات بود، قرار گرفتند. برای توقف واکنش مقاطع به مدت ۵-۲ دقیقه در آب جاري شستشو شدند. سپس

بازال در پوست می باشد. کارسينوم سلولهای سنگفرشی پوست نتيجه‌ی تقسيمات غير معمول و فراوان سلولهای سنگفرشی در ايدرم پوست می باشند. سلولهای تومورال در اين نوع بدخيمی ايجاد توده‌های پاراکراتوز مرواريد مانندی را می کنند که از مشخصات ویژه‌ی اين تومورها می باشد. پيش آگهی اين يماران بر اساس اندازه‌ی تومور و محل آن و هم چنین آرایش سلولهای نوپلاستیک در آن‌ها متفاوت می باشد.^(۲) ارتباط ميان رفتارهای کلينيکي سلولهای تومورال با الگوي واکنش اين سلولها به انواع لكتین‌ها در بعضی کارسينومهای پوست نشان داده شده است. مطالعات جديد تغيير ميزان مولکولهای قندي در تركيات سطحي سلولها و يا پروتون‌گلیكانهای ماتریکس خارج سلولی و ارتباط آن با مراحل مختلف رشد و پيشرفت تومورها را نشان داده است.^(۳) شناسايی ویژگیهای خاص سلولهای سنگفرشی از نظر زنجيره‌های قندي تركيات سطح سلول و ماتریکس خارج سلولی برای درک رفتارهای بیولوژيک اين سلولها به هنگام نوپلازی کاملاً ضروري به نظر می رسد.^(۴) مطالعات لكتینی برای ردیابی قندهای ای-فوکوز در سلولهای بازال پوست نشان داده است که علت ايجاد توقف تکاملی سلولهای بازال پوست به کراتينوسیت‌ها و ايجاد کارسينوم سلولهای بازال پوست عدم تبدیل قندهای پیرانوزیل به فوکوز، می باشد.^(۵) تعامل ميان ماتریکس خارج سلولی و سلولها برای حفظ وضعیت طبیعی سلولها نسبت به هم برای آغاز روند تغیيرات نوپلاستیک از اهمیت زیادی برخوردار است، مطالعه Kempen و همکاران اهمیت اين موضوع را برای رشد تومورها و هم چنین متاستاز آنها از طریق آنزیم‌های ماتریکس خارج سلولی مثل متالوپروتئیناز نشان داده است.^(۶) با آن‌که الگوي پاسخ سلولهای تومورال به لكتین‌ها برای نشان دادن قندهای انتهايی سطح سلول بسیار پیچیده و متنوع می باشد، اما اين واکنش در سلولهای تومورال مشابه در يماران مختلف تقریباً از يك الگوي مشابه پیروی می کند. مطالعات نشان داده است که در نوع خاصی از سرطانهای پوست مثل کارسينومهای

فتو میکرو گراف ۱: نمایی از سلول‌های نئوپلاستیک در کارسینوم سلولهای بازال همراه با سلولهای التهابی اطراف در پوست نشان داده شده است. زنگ آمیزی هماتوکسیلین و ائوزین $\times 400$

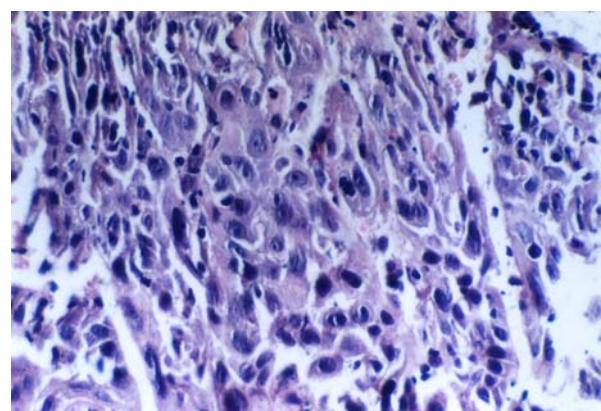
در مطالعه‌ی لامهای لکتینی کارسینوم سلولهای سنگفرشی با لکتین PNA، توده‌های سلولی نئوپلاستیک پاراکراتوزی به خوبی با لکتین واکنش داده بودند، این واکنش عمدتاً در سطوح سلولی قابل ملاحظه بود و هسته و سیتوپلاسم سلولها تقریباً واکنشی به لکتین از خود نشان نداده بود. محل واکنش به صورت کمپلکس قهقهه‌ای رنگی نشان داده شده است که محل حضور قند انتهایی گالاکتوز / ان استیل گالاکتوز آمین خواهد بود. واکنش استرومای تومور به گلیکوز آمینو گلیکانهای اسیدی سولفاته و کربوکسیله در واکنش به آلسین بلو در $pH=2/5$ مثبت بود. در کارسینوم سلولهای سنگفرشی واکنش به لکتین WGA برای قند انتهایی دی گالاکتوز و گلیکوز آمینو گلیکانهای اسیدی منفی بود.

پاسخ سلولهای نئوپلاستیک کارسینوم سلول بازال به لکتین PNA منفی بود، هر چند بافت همبندی زیر اپiderم به لکتین پاسخ می‌داد، بدین ترتیب حضور قند انتهایی گالاکتوز / ان استیل گالاکتوز آمین تنها در بخش‌های واکنش دهنده برای ماتریکس خارج سلولی نشان داده می‌شد. در کارسینوم سلولهای بازال واکنش سلولهای نئوپلاستیک به لکتین WGA و بافت فیبروتیک اطراف سلولهای تومورال مثبت بود.

بر شهاب مدت ۲-۵ دقیقه در محلول آلسین بلو با $pH=2/5$ قرار گرفتند و آنگاه به روش معمول آبگیری و چسبانده شدند. مقاطع به صورت blind از نظر محل واکنش و شدت آن توسط دو نفر از همکاران مورد مطالعه قرار گرفته و گزارشات بافتی لازم تهیه شد. وجود رسوب قهقهه‌ای در سلولها و ماتریکس خارج سلولی به عنوان پاسخ مثبت در تومور ارزیابی شد (حداقل در $\%30$ سلولهای میدان دید). تمام مواد و رآزین‌های لازم از شرکت سیگما با واسطه هلال احمر جمهوری اسلامی ایران خریداری شدند.

یافه‌های

در مطالعه لامهای هماتوکسیلین و ائوزین بیماران با کارسینوم سلولهای سنگفرشی، سلولهای سنگفرشی با تشکیل توده‌های مرواریدی شکل پاراکراتوزی و با هسته‌هایی کاملاً هیپرکروم و هستک‌هایی واضح مشاهده شدند. استرومای اطراف سلولهای تومورال با مجموعه‌ای از سلولهای التهابی کاملاً پر شده بود. در بیماران با تشخیص کارسینوم سلولهای بازال، سلولهای نئوپلاستیک نمایی طبابی شکل پیدا کرده بودند، آنچنان که این طبابهای سلولی شباهت مورفو‌لوزیک فراوانی با سلولهای سرطانی اپiderم از خود نشان می‌دادند، در اطراف سلولهای سرطانی انفیلتراسیون شدیدی از سلولهای التهابی نمایان بود (فتو میکرو گراف‌های ۱ و ۲).

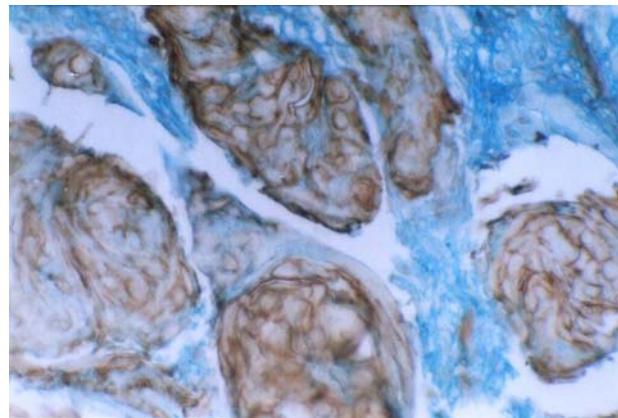

فتو میکرو گراف ۲: نمایی از سلول‌های نئوپلاستیک در کارسینوم سلول‌های سنگفرشی پوست نشان داده شده است. زنگ آمیزی هماتوکسیلین و ائوزین $\times 500$

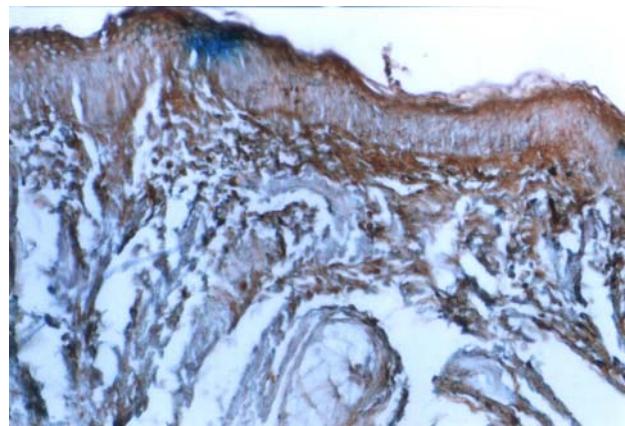
بحث

نتایج این مطالعه الگوی متفاوتی از توزیع قندهای انتهایی گلیکوکونژوگه های سطح سلول و ماتریکس خارج سلولی را در این دو نوع کارسینوم پوست نشان داد، آن چنان که دی ساکارید گالاکتوز/ ان استیل گالاکتوز آمین عمدتاً ترین قند انتهایی واکنش دهنده در کارسینوم سلولهای سنگفرشی بود. واکنش استرومای تومورهای پوست از نوع سنگفرشی و بازال برای گلیکوز آمین گلیکان های اسیدی نیز مثبت بود. در کارسینوم سلولهای بازال قند انتهایی واکنش دهنده عمدتاً از نوع دی گالاکتوز بود، بعلاوه واکنش استرومای تومور نیز به این لکتین مثبت بود. بدین ترتیب به نظر می رسد می توان لکتین PNA و قند انتهایی گالاکتوز/ ان استیل گالاکتوز آمین را برای کارسینوم سلولهای سنگفرشی و لکتین WGA و قند انتهایی دی گالاکتوز را برای کارسینوم سلولهای بازال پیشنهاد کرد. این بیان متفاوت از اختلافات متعدد فراوانی دیگری نیز می تواند باشد که از نظر بیولوژیک و هیستوپاتولوژیک میان این دو نوع کارسینوم پوست وجود دارد. مطالعات Bruchell و همکاران این تغییر در الگوی انتشار گلیکوکونژوگه ها و تغییرات احتمالی آنها در روند نشوپلازی را نشان داده است و از این نظر نتایج مطالعه‌ی حاضر با نتایج گفته شده‌ی فوق مطابقت دارد.^(۸)

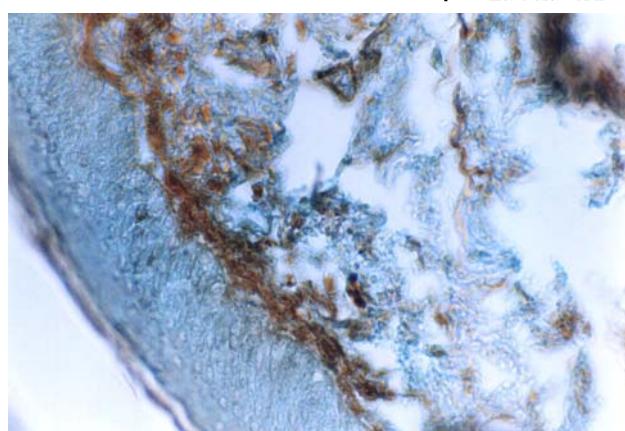
مطالعه‌ی Heng و همکاران نشان داده است که استفاده از روش لکتین هیستوشیمی برای تفکیک سلولهای نشوپلاستیک نوع سنگفرشی می تواند بسیار با اهمیت باشد. آن چنان که وجود قند انتهایی ال-فوکوز برای کارسینوم سلولهای سنگفرشی نوع تمایز یافته از ویژگیهای اصلی این دسته از سلولهای تومoral می باشد در حالی که این قند انتهایی معمولاً در سلولهای کمتر تمایز یافته‌ی این تومور دیده نمی شود. لازم به ذکر است که این قند انتهایی هم چنین در کارسینوم نوع بازال نیز دیده نمی شود.^(۵)

فتومیکروگراف ۳؛ واکنش شدید سلولهای سلطانی در کارسینوم سلولهای سنگفرشی در توده های مرورایدی پاراکراتوز به لکتین PNA برای دیابی دی ساکارید گالاکتوز ان استیل گالاکتوز آمین نشان داده شده است. $\times ۴۰۰$

فتومیکروگراف ۴؛ واکنش سلولهای نشوپلاستیک در کارسینوم سلولهای بازال در پوست به لکتین WGA برای دیابی قند دی گالاکتوز نشان داده شده است. $\times ۴۰۰$

فتومیکروگراف ۵؛ واکنش بافت همبندی زیرین اپiderم در بینماهی با کارسینوم سلولهای بازال در پوست به لکتین PNA برای دیابی قند گالاکتوز/ ان استیل گالاکتوز آمین نشان داده شده است. $\times ۴۰۰$

تمایز نشان دهد.^(۱۰) گلیکوزیلاسیون غیر طبیعی سلولهای نوپلاستیک باعث تولید ترکیبات سطحی تغییر یافته ای در سلولهای سرطانی می‌گردد که سبب جدایی آن‌ها از محل اولیه و متاستاز به سمت مکان‌های جدید می‌گردد، اتصال این سلولها در محل جدید می‌تواند انعکاسی از تشابه ترکیبات سطحی سلولهای سرطانی با سلولهای جدید محل استقرار باشد.^(۱۱) مطالعات آینده احتمالاً اهمیت بیشتر این ترکیبات در فرآیندهایی همچون ترانسفورماتیونهای سلولی، متاستاز و حتی دخالت این ترکیبات را در فیزیولوژی طبیعی سلولها و گذر از لایه‌های مختلف پوشش‌های مطبق نشان خواهد داد.

سپاسگزاری

نویسنده‌گان مقاله بر خود لازم می‌دانند از همکاران شورای پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان و دانشکده پزشکی برای تامین هزینه‌های مالی این مطالعه تشکر نمایند. هم چنین از همکاران بخش بایگانی بیمارستان خاتم الانیا زاهدان و آزمایشگاه لکتین هیستوشیمی دانشکده پزشکی و هلال احمر جمهوری اسلامی ایران تشکر و قدردانی می‌گردد.

References

1. Weedon D. Tumors of the epidermis. In Systemic pathology, The Skin. Edited by Weedon David. London, Churchil Livingstone 1992: 729-763.
2. Murphy G F, Mihm M C. The skin. In Robbins pathological basis of disease. Edited by Cotran R S, Kumar V, Collins T; Philadelphia, W B Saunders Company.1986 : 1184-87.
3. Sames K, Schumacher U, Halata Z, et al. Lectin and proteoglycan histochemistry of merckel cell carcinoma. Experimental Pathol 2001; 10(2): 100-9.
4. Holikova Z, Hrdlickova-Cela E, Plazk J, et al. Defining the glycophenotype of squamous epithelia using plant and mammalian lectins. Differentiation dependent expression of alpha 2,6-and alpha 2,3-linked N acetylneuraminic acid in squamous epithelia and carcinomas, and its different effect on binding of the endogenous lectins galectins-1 and 3. Apmis 2002; 110(12): 845-56.
5. Heng M C, Fallon-Friedlander S, Bennet R. Expression of Ulex europaeus agglutinin I lectin-binding sites in squamous cell carcinomas and their absence in basal cell

به نظر می‌رسد پاسخ متفاوت استرومای تومور به لکتین‌های فوق و آلسین بلو انعکاسی از هیستولوژی تومور می‌باشد، بعلاوه تعامل میان سلولهای نوپلاستیک و استرومای اطراف را نیز نشان می‌دهد، آن چنان که در کارسینوم سلولهای نوع بازال و سنگفرشی نه تنها از نظر ترکیبات سطحی سلولی اختلاف وجود دارد، بلکه این اختلاف در استرومای تومور نیز انعکاس می‌یابد. الگوی واکنش پذیری ویژه سلولهای نوپلاستیک به لکتین‌ها که انعکاسی از بیان متفاوت قندهای انتهایی سطح سلول می‌باشد، نه تنها نشان دهندهٔ تغییرات احتمالی سلولهای سرطانی در طی روند نوپلازی می‌باشد، که نشان دهندهٔ ویژگی‌های بیولوژیکی همچون قابلیت تهاجم و متاستاز نیز می‌تواند باشد.^(۹) مطالعه Plazk و همکاران نشان داده است که نتایج لکتین هیستوشیمی و ایمونوھیستوشیمی به صورت همزمان با هم می‌تواند در تایید و تفسیر بهتر سلولها کمک کننده باشد آن چنان که ردیابی گالکتین ۳ با ایمونوھیستوشیمی و واکنش قند اختصاصی برای لکتین DBA می‌تواند خروج سلولهای پوششی مطبق را از کمپارتمنت تقسیم و ورود به کمپارتمنت

منابع

- carcinoma. Indicator of tumor type and differentiation. *Am J Dermatopathol* 1992; 14(3): 216-19. Abs.
6. Van Kempen L, Rhee Jin- Sae, Dehne Kerestine, et al. Epithelial carcinogenesis: dynamic interplay between neoplastic cells and their microenvironment. *Differentiation* 2002; 70(9-10): 610-23.
 7. Suter MM, Augustine-Voss HG, Pantano DM, et al. Differentiation – dependent expression of lectin binding sites on normal and neoplastic keratinocytes in vivo and in vitro. *J histochem Cytochem* 1991; 39(8): 1103-12.
 8. Bruchell Joy M, Mungul Arron, Taylor-Papadimitriou. O-Linked glycosylation in the mammary gland: changes that occur during malignancy. *J Mammary Gland Biol Neoplasia* 2001; 6(3):355-64.
 9. Laack E, Nikbakht H, Peters A, et al. Lectin histochemistry of resected adenocarcinoma of the lung. *Am J Pathol*. 2002; 160: 1001-1008.
 10. Plazk J, Holikova Z, Smetana K Jr, et al. Differentiation dependent glycosylation of cells in squamous cell epithelia detected by a mammalian lectin. *Cell Tissues Organs* 2002; 171(2-3): 135-44 Abs.
 11. Guillot J, Guerry M, Konska G, et al. Modification of glycoconjugates during the carcinogenesis: the case of mammary carcinoma. *Bull Cancer* 2004; 91(2): 141-58.

Identification of D-Gal and Gal/GalNac Terminal Sugars in Basal and Squamous Cell Carcinomas of the Skin

Arab MR, PhD*; Ahmadi H, MD**; Sargolzaei F, PhD*; Karimi M, PhD***; Shahriyar M, MD****

Background: Basal and squamous cell carcinomas comprise 90% of all skin malignancies. Cell surface and extracellular glycoconjugates change in neoplastic cells along with morphological changes of cancer cells. In many cases of malignant diseases, these changes of terminal sugars are responsible for invasive and metastatic properties of cancer cells. Recent studies have shown that the reaction of cancer cells change to lectins in course of neoplastic changes. The aim of the present study was to identify D-Gal and Gal/GalNac in basal and squamous cell carcinomas of the skin.

Material and Methods: In this descriptive study paraffin blocks of a total number of 20 patients (10 SCC and 10 BCC) were selected from pathology file of Khatam Al Anbia hospital in Zahedan. After confirmation of previous diagnosis, from each block 4 sections were prepared and stained by WGA and PNA/Alcian blue ($pH=2.5$). After staining, sections were studied blindly by two persons. Histopathological reports were prepared according to staining intensity and the location of reaction to lectins.

Results: Brown precipitate in cell and extracellular matrix were recognized as positive reaction. The presence of Gal/GalNac terminal sugar was confirmed by PNA lectin in squamous cell carcinoma of the skin. The nuclei of cancer cells did not react to lectin. Cancer cells in Basal cell carcinoma did not react to WGA lectin for D-Gal terminal sugar either. The presence of D-Gal was confirmed in basal cell carcinoma. Neoplastic cells in squamous cell carcinoma did not react to WGA.

Conclusion: It seems that in neoplastic changes, terminal sugars of glycoconjugate change with different patterns in skin malignancies, so that PNA lectin is a good marker for SCC and WGA for BCC.

KEY WORDS: *Squamous Cell Carcinoma, Basal Cell Carcinoma, lectin, Extracellular Matrix*

* Dept. of Anatomy, Faculty of Medicine, Zahedan University of Medical Sciences and Health Services, Zahedan, Iran.

** General Practitioner, MD

*** Dept. of Pathology, School of Medicine, Zahedan University of Medical Sciences and Health Services, Zahedan, Iran.

* Dept. of Internal Mediccine, School of Medicine, Zahedan University of Medical Sciences and Health Services, Zahedan, Iran.